

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
מפרשת השבוע

פרשת מקץ

פה ושם

בחלומי
המדויק סביר
שנענה לעצמנו כי
פרעה חלם על שבע פרות
בריאות שנאכלות על ידי שבע
פרות רעות ודקות.

תשובה נכונה אך לא מדוייקת.

והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן

מן היאר רעות מראה
ודקות פשר ותעמדה אצל
הפרות על שפת היאר
(בראשית, מא, ג).

היה שלב אחד לפני
שהפרות הדקות אכלו את
הפרות יפות המראה ובריאות
הבשר: ותעמודנה אצל הפרות
על שפת היאר.

פרעה חולם על ארבע-
עשרה פרות שעומדות זו לצד זו.

שבע דקות ושבע בריאות. יכול להיות שהוא הבין לבד
שיש קשר בין המצב הכלכלי במדינה לבין החלום שלו,
אבל מדוע הפרות הרזות והשמנות עומדות יחד?

יוסף היה היחיד שידע למתוח קו בין שנות השובע
לשנות הרעב. הוא היה היחיד שידע לומר לפרעה: אלוקים
לא רק מראה לך את כוחו הגדול ואת העובדה שהוא יכול
להרעיב את כל המדינה שלך. הוא גם מראה לך תוכנית
אופרטיבית שתסייע לך לשמור את תושבי הממלכה.

עצתו של יוסף לא היתה נפרדת מהחלום עצמו.
היא באה כחלק מפתרון החלום שחלם פרעה. הפרות
הרזות שעומדות ליד הפרות הבריאות קוראות לך שלים
לב לכך שגם בזמן שהתקופה בריאה עדיין בעיצומה יש

פרעה חולם חלום. הוא קורא לחרטומים ולחכמים
שעומדים הכן לשרתו ואיש אינו מצליח לפתור את החלום
בצורה שתמצא חן בעיני פרעה.

ואז יוסף מובהל מבית האסורים. במהירות, בלי
רגע הכנה מקדים. הוא פותר את החלום לשביעות רצונו
של פרעה ומסביר שפרעה ראה בחלומו את שנות הרעב
והשובע שעתידיים לבוא על ארץ מצרים.

אך נראה כי יוסף לא עוצר בפתרון החלום, הוא
ממשיך ומייצע לפרעה מה
לעשות עכשיו עם המידע שבידו:

ועתה ירא פְרעה איש נבון וחכם
וישיתתו על ארץ מצרים
(בראשית, מא, לג).

פרעה ימנה איש נבון
וחכם שידאג לנצל היטב את
שנות-השובע. אדם שישמור
תבואה ואוכל מימות השפע
ויותר לשנות הרעב.

השאלות, מתבקשות.

ראשית, מי ביקש מיוסף לייצע עצות? בקשו ממנו
לפתור חלום. הוא פתר אותו. תודה רבה. התפקיד
הסתמי. מדוע הוא ממשיך ומשיא עצות ורעיונות לפתרון
המשבר? איך זה קשור אליו?

שנית, יוסף מדגיש את המאפיין הקריטי לאיש עליו
יוטל התפקיד החשוב: איש נבון וחכם. היינו מצפים
שאחראי התבואה יהיה כלכלן בכיר, אדם שמבין בחכמת
השוק ובמשא ומתן. מדוע חכם ונבון? למה קריטריון זה
הוא החשוב ביותר בעיני יוסף?

על מנת להבין זאת עלינו ללמוד שוב את
חלומי של פרעה. אם נבקש להיזכר בעצמנו

לשים לב ולהתכוון לתקופה הדקה שתבוא בעקבותיה. גם בשנות השובע והמלאי הבלתי-מוגבל יש לשים לב שאלו שנות-הכנה לימי הרעב שעתידים לבוא בעוד שנים ספורות.

בכך באה על פתרונה השאלה הראשונה ששאלנו. עצתו של יוסף היתה החלק העיקרי של החלום, המסר אותו פרעה התקשה לפענח בעצמו.

כעת נפנה אל השאלה השניה. מדוע דווקא נבון וחכם?

חכם, מסבירים חכמינו, הוא אדם הרואה את הנולד (תמיד לב, א). גם אנשים רגילים יכולים להבין מה עתיד לבוא. הם מסוגלים לנבא תוצאות של מעשים ולצפות לפירות של החלטות ופעולות. אך חכם 'רואה' את הנולד. הוא מסוגל לראות כבר עכשיו את העתיד לבוא. הצפוי והעתידי הופך בעיני החכם למציאות קיימת. הוא מסוגל להתנהל כבר היום על פי המחר. הוא יודע לנהל את מעשיו ואת החלטותיו על פי הנולד.

נבון הוא אדם ש'מבין' דבר מתוך דברי. לא מספיק לדעת שיש תוצאות ותולדות שעתידים לבוא. צריך להבין שלפעמים המצב הנוכחי הוא הכנה מתבקשת למצב הבא. הדבר העתיד לבוא הוא הסיבה לדבר שמתקיים כעת. האדם הנבון שמציע יוסף יצטרך לדעת ששנות השובע לא הגיעו סתם כך. הם הגיעו כהכנה מתבקשת לשנות הרעב. ללא הימים הקשים הצפויים להגיע, גם השובע לא היה בא לעולם.

האיש שיהיה מופקד על הכנת ארץ מרים לשנות הרעב מוכרח לשאת את שני התארים הללו. הוא צריך להיות 'חכם', שרואה כבר בשנות השובע את הרעב העתידי. אדם שלא רואה סביבו הררי תבואה ואוכל אלא אמצעי הכנה מתבקשים לקראת הימים הקשים. והוא צריך גם להיות 'נבון'. כזה שלא יאמר לעצמו, בואו, נהנה ממה שיש, אלא אדם שיבין שכל תוצרת מרובה שצומחת אמורה להישמר ולהישאר לשנות הרעב.

חיינו בעולם הזה דורשים מעמנו את

התכונות הנפלאות הללו. כולנו יודעים שהעולם הזה הוא רק הכנה לקראת חיי הנצח בעולם הבא, אך עלינו להיות חכמים ו'לראות' את העולם הבא גם כאן, בעולם הזה. עלינו להיות גם נבונים ולהבין שלעולם הזה אין זכות קיום מצד עצמו. הוא מוכן ומזומן רק בשביל שאנו נאגור ונתמלא בזכויות ובמעשים טובים לקראת חיינו האמיתיים בעולם הנצח.

על פי זה נוכל להבין דבר פלא שמופיע בפרשת השבוע.

בפסוק נה מלמדת התורה כי היה רעב בכל ארץ מצרים והתושבים נדרשו לפנות אל יוסף. רש"י מבאר שכל אנשי מצרים עשו את מה שיוסף הציע ואגרו תבואה ומזון לשנות הרעב, אך כל מה שהיה במחסניהם ובאוצרותיהם נרקב והתקלקל. בשל כך הם נאלצו לפנות אל יוסף.

אך רש"י כותב כי יוסף לא נתן את המזון לכול דורש. הוא תבע מהם תנאי מוקדם: לעשות ברית מילה.

מדוע? מה הקשר?

ברית המילה קוראת לכל אדם על פני האדמה לראות את העתיד לבוא. אמת, כאן בעולם ניתן ליהנות ולשמוח, אך העין צריכה לראות קדימה. החותם שאנו חותמים בבשרינו מזכיר לנו כי העולם הזה הוא זמני ועלינו להשתמש בכוחותינו וביכולותינו בצורה מושכלת, טובה וראויה שתביא לנו הצלחה ושגשוג גם, ובעיקר, בעולם האמת.

זהו המסר שביקש יוסף מהמצרים להפנים, וזהו המסר שעלינו לקחת עמנו לחיים. שנות הרעב והשובע לא היו התרחשות מקומית אי שם לפני אלפי שנים. הלימוד הוא לימוד לדורות ועלינו ללמוד ולחיות על פיו תמיד.

בהצלחה!

אתר 'נקודה למחשבה' • הגות ומחשבה יהודית | רוצים להעיר? להאיר? מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992 | nekudalemachshava.co.il

מעוניינים לקבל 'נקודה למחשבה' בכל שבוע למייל? כתבו לכתובת moshe.oppen@gmail.com